

YÖNETİŞİM MERKEZLİ KALKINMA PERSPEKTİFİNDEN YOKSULLUK KAVRAMINA BİR BAKIŞ: KOCAELİ ÖRNEĞİ

A VIEW TO POVERTY FROM THE PERSPECTIVE OF GOVERNANCE BASED
DEVELOPMENT: THE CASE OF KOCAELİ

Filiz Tufan EMİNİ¹ - Melih KALKAN²

ÖZ

Yoksulluk, 20. yüzyılın hâkim politikası olan kapitalizm sisteminin sebep olduğu ana sorunlardan biri olan 'eşitsizlik', temelini bakılarak irdelenmesi gereken bir sorundur. Özellikle bu yüzyılda insanlar arasında çığ gibi büyüyen ekonomik ve sosyal eşitsizlik, hükümetlerin politikalarını etkileyen en önemli olgular arasındadır. Bu çalışmada, eşitsizliğin yol açtığı 'yoksulluk' kavramı ile bu kavramın kent yapısı ve bölgesel kalkınma çabaları sonucu kurulan Kent Konseyleri, Kalkınma Ajanları ve yerel faktörler ile arasında olan dar ilişkisi, Kocaeli örneğiyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Fikir olarak sosyal eşitlik temelli, yoksulluk, adaletsizlik karşıtı bir model olarak gün yüzüne çıkan yönetim, bu anlayıştan koparak hali hazırda söz sahibi olan sermaye sahiplerinin kamu kaynaklarını daha rahat bir şekilde kullanabilmelerini sağlayan bir hal almıştır. Kocaeli ilinin örnek olarak alınmasının sebebi, bu ilin, sınırları içerisinde yer alan sanayi ağı ile Türkiye'de önemli bir konumda yer almasıdır. Çalışmada, nitel verilerden yararlanılmıştır; veri, dökümanlardan ve yapılan mülakatlardan elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, Kocaeli'de geçerli olan yapının sadece sermaye sahiplerinin ilerlemesinin önünü açtığına işaret etmektedir. Bu durum, ilde yönetim modelinin sadece kavram olarak var olduğu ve uygulamaya yansıtılmadığı algısının oluşmasına yol açmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kocaeli, Yönetişim, Yoksulluk, Kalkınma.

Abstract

Poverty should be examined from the basis of inequality which occurred as a main problem of capitalism which was the dominant policy of 20. century. Economic and social inequality, as an increasing factor that separate individuals, effect and constitute governmental policies. This study first of all aims to reveal the concept of poverty as a result of inequality and its narrow relationship with the City Councils, Development Agents and local factors established as a result of the urban structure and regional development efforts in the case of Kocaeli. The appearance of governance turned into a tool of ensuring to use public resources for investors and capitalists and lost the concepts of social equality, prevention of poverty and unfairness. The reason that this study examines the case of Kocaeli is because it is a highly industrialized city and its network in Turkey. Qualitative data were used in the study; data was obtained from documents and interviews. The results of the study show that the system in Kocaeli only allows capitals to move forward. This result confirms that governance exists only as a concept and couldn't be put into practice.

Keywords: Kocaeli, Governance, Poverty, Development.

¹ Doç. Dr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, femini@comu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-9040-0811

² Lisansüstü Öğrenci, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0080-8742

1- GİRİŞ

Yoksulluk, 21. yüzyılın en büyük sorunları arasında gösterilse de tarihin her döneminde bu sorunun birçok farklı şekilde toplumlar tarafından yaşanmış olduğu ve konunun bugüne kadar da canlılığını koruduğu görülmektedir. Yoksulluk denilince akıllara sadece az gelişmiş ülkeler gelse de gelişmiş olarak nitelendirilen birçok ülkenin tarihine bakıldığında yoksulluk sorununu çokça kez yaşadıkları görülecektir. Avrupa’da 1. ve 2. Dünya Savaşları sırasında ve Fransız İhtilali’nin gerçekleştiği 18. Yüzyıl içerisinde, Amerika’da Büyük Buhran döneminde ve sayısız daha birçok dönemde, bu sorun gündemi uzunca bir süre meşgul etmiştir.

Konunun öneminden dolayıdır ki özellikle 20. Yüzyılın sonlarına denk gelen Doğu Blokunun yıkılması ve ardından Amerika Birleşik Devletleri’nin öncülüğünü yaptığı neo-liberal kalkınma politikasının ışığında faaliyet gösteren IMF ve Dünya Bankası gibi kurumlar, yoksulluk sorununa çözüm olma vaadiyle birçok yeniliğe imza atmış ancak başarılı olamamıştır. Türkiye’deki mevcut durum rakamlarla ifade edilecek olursa (TÜİK, 2018), 2018 yılında açıklanan ve uygulamaya geçilen asgari ücret bin 603 TL’dir. 2018 Mayıs ayı itibarıyla dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için gereken aylık gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 1.686,12 TL iken, gıda harcaması ile birlikte giyim, konut, ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri zorunlu harcamalar (yoksulluk sınırı) için gerekli olan rakam 5.492,24 TL olarak belirlenmiştir. Bekar bir çalışanın aylık yaşama maliyeti ise 2.084,36 TL’dir. Bu durum, yoksulluk sorununun büyümemesi için gereken tedbirlerin bir an önce alınması gerektiğini gözler önüne sermekte ve konunun önemini bir kat daha ortaya koymaktadır.

Türkiye’de Yerel Gündem 21 ve Avrupa Birliği uyum süreci sonrası oluşturulan Kent Konseyleri ve Kalkınma Ajansları, yoksulluğu bölgesel anlamda önleme konusunda çözüm üretmeleri beklenen kurumlar arasındadır. Bölgenin, bölge halkıyla kalkındırılması fikri her iki kurumun da temel misyonu ve vizyon kapsamında yer almasına karşın, bugün gelinen durum, eşitlik, sosyal adalet, yoksulluk gibi kavramların yerini ‘sosyal sorumluluk’ kavramına bıraktığını göstermektedir.

Ülke genelinde, Kent Konseyleri ve Kalkınma Ajanslarının finansmanını karşıladığı proje ve programların yoksul ve kalkınması gereken kesime yönelik değil, söz sahibi olan ve hatta sermayeyi elinde bulunduran güçlü kesime hitap ettiği göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın amacı, konunun seyrinin Kocaeli ili özelinde ne durumda olduğunun değerlendirilmesidir. Bu kapsamda öncelikle yoksulluk ve yönetim kavramları açıklanarak konu ile ilgili kavramsal çerçeve sunulmuştur. Ardından Kocaeli ilinde Kent Konseyinin ve Kalkınma Ajansının konu ile ilgili çalışmalarına yer verilmiştir. Bu kapsamda, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, Türkiye İstatistik Kurumu Kocaeli Şubesi ve Kocaeli Kent Konseyi yetkilileriyle ayrı ayrı mülakat yapılmış, aynı zamanda her birinden gerek rapor halinde gerekse de kitap ve kitapçık halinde doküman alınmıştır. Ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumu Kocaeli Şubesi ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Kocaeli Şubesi olmak üzere 2 ayrı kurumdan üzerinde çalışılan konuyu destekleyici istatistiki verilerin raporlanmış halleri alınmıştır. Bunun dışında yine çalışmayı destekleyeceği düşünülen Kocaeli Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü’ne ziyaretler yapılmış ancak istenilen belge ve bilgilere ulaşım konusunda istenilen başarı sağlanamamıştır. Mülakat yapılan yetkililerden bazıları, çalışmada isimlerine yer verilmesinden rahatsızlık duyacaklarını belirtmişler ve bu duruma saygı çerçevesinde yaklaşmışlardır.

2- KAVRAMSAL ÇERÇEVE: YOKSULLUK VE YÖNETİŞİM KAVRAMLARI

Yoksulluk konusunda üzerinde durulması gereken ilk nokta, bu olgunun tanımı açısından ortak bir görüşün oluşmamiş olmasıdır. Her toplum ve birey, yoksulluk kavramını farklı şekillerde ve boyutlarda ele alarak farklı tanımlar yapmaktadır. Zamanın değişkenliği ve içinde bulunulan toplumun mevcut yapısı, söz konusu tanımlardaki farklılıkları anlamaya yardımcı öğelerdir.

Yoksulluğun ekonomik boyut üzerinden mi yoksa toplumsal yönden mi ele alınacağı sorunsalı yıllardır tartışılğelse de ekonomik yönü daha ağır basmaktadır. Bununla birlikte, bu alanda çalışma yapan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) yoksulluğu; hayat boyu sağlık, yaratıcı bir hayat, ortalama bir hayat standardı, özgürlük, kendine güven, saygınlık gibi insani gelişme için zorunlu olan fırsatlardan mahrum olma şeklinde tanımlayarak, olayın sadece ekonomik olarak ele alınamayacağını göstermiştir (Chambers, 2006; Önder ve Şenses, 2010; Can, 2017).

Ekonomik olarak ele alındığı zaman yoksulluk; bireyin temel ihtiyaçlarını giderebileceği, bir başka deyişle kendi hayatını idame ettirebileceği bir gelir elde edememesi olarak tanımlanabilir. Buradaki temel dayanak olan temel ihtiyaçlar kavramı ise yeme, içme ve barınma olarak örneklendirilebilir. Buna göre, bir bireyin geliri temel ihtiyaçlarını karşılamayacak durumda ise o birey yoksul statüsündedir.

Ulusal ve uluslararası literatüre bakıldığında, yoksulluk kavramının çeşitli kategorilere ayrılarak ele alındığı görülmektedir (Townsend, 2006; Taş ve Özcan, 2012; Şenses, 2001; Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011; Tekeli, 2001; Bilen vd., 2005; Memiş, 2014). Alanla ilgili çalışmalar, yoksulluk açığı endeksini de literatüre katmıştır. Yoksulluk açığı endeksi; bireyin yoksulluk sınırından uzaklığını belirlemek için kullanılmaktadır. Buna göre, eğer bireyin geliri yoksulluk sınırına eşit ise yoksulluk açığı sıfırdır (Şenses, 2014)

Yoksulluk kavramının, bu çalışmada dört ayrı kategoride incelenmesi uygun görülmüştür. Bireyin hayatta kalabilmesi için mutlaka elinde bulundurması ve ulaşması gereken temel ihtiyaçları bulunmaktadır. Bahsi geçen bu temel ihtiyaçlar, yokluğunda bireyin hayatını devam ettirebilmesinin imkânsız hale geldiği ihtiyaçlardır. Bu noktada ulaşılan kavram, **mutlak yoksulluktur**. Mutlak yoksulluk, sadece temel gereksinimleri konu edinerek yetersiz kalmakta ve tam bu noktada **görelî yoksulluk** kavramı ortaya çıkmaktadır. Görelî yoksulluğa göre; yoksulluk sınırı sadece hane halkının biyolojik olarak varlığını sürdürme düzeyi değildir. Bunun yanı sıra içinde yaşadığı toplumun şartlarına ne denli uyum sağladığı ve toplumun ortalama yaşam standardı içindeki durumu da önemlidir. Bu yüzden de gelirin toplumda nasıl dağıldığını kendine konu edinir. Çünkü önemli olan husus, bir hane için yeterli olan gelirin bir başka hane için de yeterli olup olmadığıdır. Bu noktada var olan gelirin bir başka aileye göre göreceli olması, görelî yoksulluk kavramını ortaya çıkarmıştır denilebilir. **Nesnel yoksulluğa** göre; mevcut olan yoksulluğun nedenleri somut bir şekilde ortaya koyulmalıdır. Var olan yoksulluk bütün ince detaylarıyla ele alınmalı ve daha önceden belirlenen çözüm yolları ile cevaplandırılarak durumu iyileştirici çözümler üretilmelidir. Yoksulluk şartlarında yaşayan insanlar, içinde buldukları sosyal, psikolojik ya da fizyolojik durumlarından dolayı sağlıklı karar veremeyecekleri için bu yoksulluk tipinde alanında uzmanlık olmazsa olmazlardandır. Yanlış tercihler sonucunda kendini bir şekilde yoksulluğun içinde bulan birey, uzman bir kişiden yardım alarak bu durumdan kurtulabilir. Dolayısıyla nesnel yoksullukta asıl önemli olan faktör uzman görüşüdür. Son olarak **öznel yoksullukta**; nesnel yoksulluğun tam aksine, bireylerin tercihleri ve yoksulluğa bakış açıları sonucunda yükledikleri anlamlar önemlidir. O yüzden ki yoksulluğun sınırı belirlenirken kişilerin görüşleri ve tercihleri ele alınır. Kişilerin görüş ve tercihleri önemli olduğundan çözümlenme

yapabilmek için bilginin direkt olarak bireyden gelmesi gerekir ve bunun için de anketlerin ve kişisel beyanların uygulamaya dâhil edilmesi önerilmektedir.

Yönetişim, özellikle 1990'lı yıllardan sonra BM, IMF, OECD gibi uluslararası örgütlerin yayınladığı raporlarda bahsi geçmiş ve kamu yönetimi literatürüne kazandırılmış bir yönetim modelidir. Ancak o tarihten bugüne geçen sürede tek bir tanım üzerinde anlaşılammıştır. Çünkü kamu yönetimi, işletme, uluslararası ilişkiler gibi birçok disiplinin konusu olmuştur ve bölgesel, ulusal hatta uluslararası ölçekte kendisine uygulama alanı bulmuştur.

Yönetişim, kelime anlamı olarak 'yönetim' kelimesiyle benzer anlamlarla kullanılsa da, yönetim kavramından en büyük farklılığı, iktidarın el değiştirmesi (Güler, 2003; Güler, 2005; Güzelsarı, 2003); merkezi yönetimin elinde bulundurduğu bazı güçleri hem yerel yönetimlerle hem de yönetim sürecinin içinde aktif bir şekilde rol alan hükümet dışı faktörlerle paylaşmasıdır. Ortaya çıkan bu yeni kavram, merkezi yönetimden aşağıya doğru olan klasik yapılanma yerine bu sürecin içinde olan tüm aktörlerin birbirleriyle işbirliği yapmasını ve bu sayede uzmanlaşmalarının önünü açmaktadır. Bütün bu faydalarını sağlarken de açıklık, saydamlık, katılımcılık, hesap verme zorunluluğu, yerindenlik ve yetki devri gibi ilkeleri benimsemektedir. Bu durum, kamusal işlevleri elinde bulunduran merkezi yönetimin yerel düzeye entegrasyonunu, ekonomik olarak elinde bulundurduğu büyük gücün bir kısmının kontrolünü devretmesini ve karar verme süreçlerinin bazılarını yerel yönetimlerle paylaşmasını ifade etmektedir. Dolayısıyla da yönetimle birlikte devlet kurum ve kuruluşları kadar halkın da söz sahibi olmasının önü açılmaktadır.

Yönetişimle birlikte bir yandan toplumun sevk ve idaresindeki sorumluluk yetkisinin merkezden topluma aktarılması sağlanmaya çalışılırken, diğer yandan sivil toplum kuruluşlarını ve diğer paydaşları da içine alan ve hizmetin halka en yakın birim tarafından verilmesini sağlamaya çalışan bir model ortaya çıkarılmıştır. Gelişen teknoloji ve imkânlar sayesinde dünyanın dört bir yanından anında haberdar olunsa da, o bölgeyi ve bireyleri iyi bilen yerel aktörler tarafından ihtiyaçların daha net görülmesi ve zaman kaybetmeden çözüm yolları üretilmesi her anlamda katkı sağlayacaktır.

Yönetişimin bölgesel anlamda asli amacı; bölge halkının katılımını sağlayarak bölgenin el birliğiyle kalkındırılması olarak tanımlanabilir. Bu noktada kalkınma kelimesi anahtar kelime olduğu için bu kavramın tarihçesi ve ilkeleri önemle incelenmelidir. Kalkınma; kelime anlamı olarak devletler için, kişi başına düşen milli gelirin gerçekçi olarak dengeli ve devamlı olarak artması olarak tanımlanabilir. Söz konusu kalkınma, ülkesel veya ulusal ölçüğe endekslendiğinde ise sürdürülebilir kalkınma kavramı bu boşluğu doldurmaktadır.

Bugünün ihtiyaçlarının, gelecek neslin olanaklarından ödün vermeksizin yaşamasına imkân verecek şekilde sağlanması temeline dayanan ve bu nedenle de dünyada geniş çapta yankı bulan 'sürdürülebilir kalkınma' (WCED, 1987; Myerson ve Rydin, 1994; Luke, 1995; Rosenström ve Kyllöen, 2007) kavramı, çevre ve insan merkezli olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir. Çevre noktasında doğal düzenin korunması, çevre kirliliğinin engellenmesi ve yenilenebilir kaynak kullanımı ifade edilirken, insan merkezli bakıldığında ekonomik ve sosyal anlamda bütün dünyayı içine alan kapsayıcı bir kalkınma modelinden bahsedilmektedir. 1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen 'Çevre ve Kalkınma Konferansı' (UN, 1992), sürdürülebilir kalkınma anlamında bir milat olmuştur. Burada gerçekleştirilen BM Yeryüzü Zirvesi'nde üzerinde durulan sürdürülebilir kalkınma kavramı, 21. Yüzyılda tüm insanlığın ortak hedefi olarak belirlenmiş ve bu amaca yönelik 'Yerel Gündem 21' başlıklı belge tüm BM üyesi ülkeler tarafından kabul edilmiştir. Yerel Gündem 21'in 28. Bölümünde (UN 1992); tüm yerel yönetimlerin bölgede gerçekleşmesi

planlanan sürdürülebilir kalkınma modeli için tüm girişimleri başlatmaları ve desteklemeleri konusunda bahsedilmektedir.

3- TÜRKİYE’DE KENT KONSEYLERİ VE KALKINMA AJANSLARI

Türkiye, Yerel Gündem 21 Programları kapsamında, ‘Kent Konseyleri’ni kurarak bu bağlamda ilk adımını atmıştır. Kent Konseylerinin; 12 Kasım 2003 tarih ve 25287 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı’nda tanımlanması (Resmi Gazete, 2006) ve 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesiyle yasal dayanağa kavuşmaları nedeniyle demokratik yerel yönetişimin temelinde sürdürülebilir kalkınmanın yerelleştirilmesini hedefleyen Yerel Gündem 21 süreçlerinin bundan böyle Kent Konseylerinin bünyesinde devam ettirilmesi uygun bulunmuştur (5393 Sayılı Kanun)

Bu karardan bir sene sonra değiştirilerek 08.10.2006 tarihinde yeniden yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesinde: ‘Kent Konseyi; kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır’ denmektedir (5393 Sayılı Kanun). Bu madde ile birlikte, kent yönetimlerinde yönetim yaklaşımı doğrultusunda kooperatiflerin, meslek odaları ve sendikalarının, STK’ların, noterlerin, siyasi partilerin, üniversitelerin, mahalle muhtarlarının ve kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin karar ve uygulamalara katılımı için Kent Konseylerinin önü açılmıştır. Ayrıca bu konseylerin etkin ve verimli yürütülebilmesi için destek ve yardım sağlama konusunda görev belediyelere verilmiştir.

Yönetişim anlayışının getirdiği bölgesel kalkınma fikri ülkede ilgiyle karşılanmış, bölgeler arasındaki uçurumun ortadan kaldırılması istenmiştir. İşte bu istek ve ilgi sonucunda yeni bir oluşum, yeni bir kavram olan ‘Kalkınma Ajansları’ ortaya çıkmaktadır.

1244

Resmi olarak kuruluş yılları 1950’li yıllara denk gelse de 1930’lu yıllarda bütün dünyayı zor durumda bırakan ‘Büyük Buhran’ sonucunda, Amerika ve Avrupa’da kalkınma ajanslarının ilk örneklerine rastlamak mümkündür. Başta sanayiyle geçimini sağlayan büyük kentleri etkisi altına alan Büyük Buhran, daha sonra kırsal kesime doğru kendini genişletmiş ve toplumlar arasında büyük bir yıkıma sebep olmuştur. Bu yıkımdan en çok zarar gören Amerika Bileşik Devletleri’nin Tennessee eyaletinde 1933 yılında sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınma sağlamak amacıyla ilk Kalkınma Ajansı örneği kurulmuştur.

Avrupa’da ise 2. Dünya Savaşı’nın coğrafya üzerindeki büyük yıkıcı etkisi sonucu birçok ülke zor durumda kalmış ve hızlıca toparlanma sürecine girmişlerdir. İşte bu toparlanma süreci için en önemli adımlardan birisi de bölgesel kalkınma planlarının geliştirilmesidir. Fransa, İtalya, İngiltere, Galler ve İskoçya başta olmak üzere Avrupa ülkelerinin birçoğu, bölgelerin kalkınmaları için kilit konumda olan Kalkınma Ajanslarını hayata geçirmeye başlamıştır.

Türkiye, özellikle 1960’lı yıllardan itibaren ekonomik ve toplumsal gelişmeyi artırmak ve bölgeler arasındaki eşitsizliği gidermek için ‘Beş Yıllık Kalkınma Planları’ üzerinde çalışmış ve bunları faaliyete geçirmiştir. Planlı bir şekilde ekonomiyi işletmek ve kontrol altında tutmak birçok yönden ülkeye katkı sağlamıştır. Beş Yıllık Kalkınma Planlarının uygulanması ve sonuçlarının izlenmesi görevi ise o dönem Devlet Planlama Teşkilatı’na verilmiştir.

Bu gelişmelerden sonra Türkiye’nin Bölgesel Kalkınma Ajanlarına ihtiyacı olmadığı düşünülse de özellikle Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinin başlaması, yapıyı değiştiren en büyük etken olmuştur. Türkiye, üyelik sürecinin 1999 yılında Helsinki Zirvesi ile başka bir

boyuta taşınması sonucunda, Avrupa Birliği'nin üye olmaya aday ülkelerden yerine getirmesini istediği şartlardan biri olan Bölgesel Kalkınma Ajanslarını değerlendirme sürecine almıştır. Avrupa Birliği Komisyonu'nun hazırlamış ve yayınlamış olduğu 'Katılım Ortaklığı' belgesinde orta vadede yapılması istenenler arasında olan bu ajanslar için hükümet tarafından yasal ön hazırlık süreci başlatılarak zemin oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öncelikli olarak istatistiksel bölge olarak bilinen NUTS sistemi 22 Eylül 2002 tarihinde yayınlanan Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilmiştir. Daha sonra ise 2003 Katılım Ortaklığı Belgesi'nde öngörülen yardımların alınması için Bölgesel Kalkınma Ajanslarının kurulması ön görülmüştür. Çalışmalar sonucunda ise Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun 25 Ocak 2006 tarihinde kabul edilmiş ve Şubat ayının 26'sında Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (5449 Sayılı Kanun).

Kanunun yayınlanmasından sonra Türkiye'de 26 adet bölge belirlenmiş ve her birinde Kalkınma Ajansı kurulmuştur. Bu ajansların ulusal düzeyde koordinasyonundan Devlet Planlama Teşkilatı sorumlu olmuştur. Bu ajanslar; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği geliştirmek, kaynakların etkin ve verimli kullanımını sağlamak, yerelde mevcut olan potansiyeli ortaya çıkararak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölge içindeki gelişmişlik farklarını en aza indirmek ve bölge insanıyla birlikte bölgeyi kalkındırmak amaçları üzerine konumlandırılmıştır.

4- KOCAELİ ÖRNEĞİ ÖZELİNDE KENT KONSEYLERİ VE KALKINMA AJANSLARININ YOKSULLUĞU ÖNLEME ALANINDAKİ ÇALIŞMALARI

Kocaeli, gerek sanayisi, gerek ulaşım ağı, gerekse de İstanbul'a olan yakınlığı sayesinde Türkiye'nin göz önünde olan illerinden bir tanesidir. Özellikle elinde bulundurduğu organize sanayi bölgeleri sayesinde hem yerli hem de yabancı yatırımcıların uzun süredir ilgisini çekmeyi başarmıştır. İlin hemen hemen her noktasına yayılan sanayi kuruluşları, fabrikalar ve üretim tesisleri ciddi oranlarda üretim yaparak hem ülke hem de il bazında katkılar sağlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre ilde faaliyet gösteren firma sayısı 2014'te 39.901 iken 2017 yılına gelindiğinde 46.597 olarak saptanmıştır (ÇSGB, 2014; 2015; 2016 ve 2017). 2017 yılında Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan elde edilen verilere göre (KTO, 2018); Kocaeli'de 2017 yılında toplam 69 milyar 412 milyon 533 TL vergi tahsil edilmiştir ve bu rakam Türkiye genelinde toplanan vergi miktarının %12.95'ini oluşturmaktadır. Bu oranıyla Kocaeli, iller bazında İstanbul'dan sonra en çok vergiyi tahsil eden il konumundadır.

Kocaeli Ticaret Odası'nın yayınladığı çalışmaya (KTO, 2018) göre Kocaeli, elinde bulundurduğu ekonomik güç dolayısıyla özellikle son 5 yıldır dar gelirli bireylerin ve ailelerin kurtuluş noktası olarak görülmüş ve yoğun göçlere maruz kalmıştır. 2014 yılında 79.697, 2015 yılında 87.158, 2016 yılında 85.602 ve 2017 yılında 87.796 kişi göç olarak bu alanda Türkiye'de dördüncü olmuştur. Ancak gelen insanlar aradığını bulamayacak konuma düşmüş olacaktır ki 2014 yılında 55.060, 2015 yılında 56.927, 2016 yılında 60.479 ve 2017 yılında 60.258 kişi Kocaeli'den başka illere göç etmek durumunda kalmıştır. Bu hareketlilik, nüfus sayımları incelendiğinde ortaya çıkarmaktadır. 2014'te 1.722.795 olan il nüfusu 2017'de 1.833.270 kişi olarak açıklanmıştır.

Kocaeli Kent Konseyi

Artan nüfus ile birlikte il genelinde sağlık, alt yapı, eğitim, işsizlik ve yoksulluk gibi farklı alanlarda farklı sıkıntılar baş göstermiştir. Ancak valilik, kent konseyi, büyükşehir ve ilçe belediyeleri, kalkınma ajanları gibi yerel aktörler özellikle bazı konularda sorunları çözmekte yeterli olamamıştır. Özellikle kuruluş amacı, bölgeyi kendi insan potansiyeliyle birlikte kalkındırmak olan kent konseyi ve kalkınma ajansı, sosyal sorumluluk faaliyetleri ve

özel sektöre sağladığı mali ve teknik yardımlarla ön plana çıkmış, yoksulluğu önleyici bir çabanın içerisine dâhil olamamıştır. 2017 yılında Türkiye İstatistik Kurumu Kocaeli Şubesi'nin yaptığı analize göre (TÜİK, 2018); ülkedeki yoksulluk oranı genel nüfusa göre %13.5 iken Kocaeli'nin de içinde bulunduğu TR42 no.lu Bölge (Kocaeli, Yalova, Sakarya, Düzce, Bolu)'nin yoksulluk oranı %5.9 olarak saptanmıştır. Bunun büyük bir çoğunluğunu da Türkiye'nin sanayisi olarak bilinen, binlerce firmaya ev sahipliği yapan Kocaeli'de bulunan işsizler oluşturmaktadır. İş-kur Kocaeli İl Müdürlüğü'nün verilerine göre 2015 yılında ildeki işsizlik oranı 50.419 iken 2016'da 55.112, 2017'de 56.095, 2018 yılının Kasım ayındaki rakam ise 61.063'tür. Sadece İş-kur kurumuna kayıtlı olan sayı bu kadar yüksek iken kayıtsız olarak iş arayanların sayısını tahmin etmek oldukça güçtür.

Türkiye'de Yerel Gündem 21 çalışmaları sonucu kurulmaya başlanan Kent Konseyleri, Kocaeli'de 2006 yılında yapılanmaya başlamıştır. 2006 yılında 153 kişilik ilin önde gelenlerinin oluşturduğu davetli listesiyle ilk toplantısını yapan Kocaeli Kent Konseyi, bu yıldan itibaren ilde aktif şekilde faaliyet göstermektedir. Başkan seçimle göreve gelir ve 5 yıl görev süresi vardır. Kent Konseyi; Kadın Meclisi, Gençlik Meclisi, Emekliler Meclisi ve Engelliler Meclisi olmak üzere dört ayrı meclisi de bünyesinde barındırmaktadır (KKK, 2009; 2018a ve 2018b).

Konseyin yönetim kurulu, ildeki aşağıdaki ilgili kurum, dernek ve oluşumlardan bir yetkilinin yer alması şartıyla 20 kişiden oluşmaktadır. Bunlar: Genel Sekreter, Kocaeli Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Gebze Teknik Üniversitesi'nden bir yetkili, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı, Kocaeli Barosu'nu temsilen yetkili, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'ndan bir yetkili, Esnaf ve Sanatkarlar Odası yetkilisi, İnşaat Mühendisleri Odası'ndan bir yetkili, her sene Kocaeli ilindeki muhtarların kendi aralarından seçtiği ve muhtarları temsil eden bir muhtar (2018 senesinde bu görev Kadıköy mahallesi muhtarına verilmiştir), Gazeteciler Cemiyeti'nden bir yetkili, Türk Nöroşirurji Derneği'nden bir yetkili, Genç Kocaelililer Derneği yetkilisi, Genç İş Adamları Derneği yetkilisi, Gençlik ve Spor Konseyi yetkilisi ve Konseyin alt meclislerini oluşturan Gençlik Meclisi, Kadın Meclisi, Emekliler Meclisi ve Engelliler Meclisi üyelerinden birer adet yetkiliden oluşmaktadır (KKK, 2009; 2018a ve 2018b). Tek tek isim ve mevki olarak bakıldığı zaman çok donanımlı, çok üst düzey kişilerden oluşan yönetim kurulu üyeleri, söz konusu görev olduğunda bazı sıkıntılar yaşamaktadır. Örneğin görevlerin genellikle konseyde sürekli çalışmakta olan 3-4 kişi ve gönüllü olarak Kent Konseyi meclislerinde çalışmakta olan bireyler tarafından hayata geçirildiği ve diğer isimlerin sadece ismen bu konseyde yer aldığı, kurumda çalışan bir yetkili ile yapılan mülakat sonucu elde edilen bilgiler arasındadır.

Konseyin, yoksullukla mücadele ve kalkınma çabaları dışındaki konularda çok ciddi çalışmaları bulunmaktadır. Özellikle 'sosyal sorumluluk' projeleriyle ön plana çıkan Kent Konseyi; gençlere, kadınlara ve engellilere yönelik birçok çalışmanın altına imzasını atmıştır (KKK, 2018a). İl genelindeki fırınlarda uygulanan 'askıda ekmek' projesi, geçici düzeyde olan yardım kampanyaları, Mardin'de yer alan bir köy okuluna bilgisayar yardımı, yurtdışından gelen öğrencilerle birlikte uygulanan beden dili eğitim projesi, yaklaşık maliyeti 40 bin Türk Lirası olan Kocaeli Gençlik Haritası (ilde ikamet eden gençler belirlenerek bu gençlerin yerel yönetim organlarına katılımını sağlamak amacıyla yapılan bir projedir), pilot olarak seçilen okullara çevre bilincini aşılama için hayata geçirilen 'Bilinçli Nesiller İçin El Ele' projesi, Kocaeli'nin sağlık profilini çıkarmaya yönelik bir proje ve büyüme sonucu birbirinden kopmaya başlayan bölge halkını kaynaştırmak için piknikler, geziler ve tekne turlarını içeren 'Kentsel Dönüşme, Sosyal Bütünleşme' gibi daha çok genel geçer çalışmaların altına imza atmış ve bunlarda başarı sağlamıştır.

Kent Konseyinin kapısını yoksul ve dar gelirli kesimden birçok vatandaş çalsa da bir sonuç alamamıştır. Çünkü bu kurumun kendine ait bir kasası bulunmamaktadır. Bütçe olarak tamamen Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan Konsey, 3 ve 6 aylık periyotlarla belediyeden maddi yardım alır, planlanan ve ivedi olan projeler bu gelir üzerinden karşılanır (KKK, 2018b). Daha sonra geriye kalan para Türkiye merkezi İstanbul'da olan UCLG Mewa isimli kuruluşa aktırılarak herhangi bir yeni proje veya harcama gerektiren bir durum olduğu zaman bu kurumdan yazıyla istenir.

UCLG Mewa veya Türkçe açılımıyla Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı; genel merkezi Barselona'da olan, 2004'te fiilen faaliyete girerek 100'den fazla ülkede üyeleri bulunan bir kuruluştur. Teşkilatın amacı; “demokratik yerel yönetimin birleşik sesi ve dünya ölçeğinde savunucusu olmak ve yerel yönetimler ve uluslararası topluluk ile iş birliği içinde olarak değerlerini, amaçlarını ve çıkarlarını korumaktır” (UCLG-MEVA, 2018) Bu teşkilat, “uluslararası topluluk önünde yerel yönetimlerin etkin bir biçimde temsil edilmesini sağlayan, yerel yönetimler ve yerel yönetim birlikleri arasında uluslararası işbirliğini teşvik eden ve yerel yönetim konusunda dünya çapında temel bilgi kaynağı olarak görülen bir konumdur”(UCLG-MEVA, 2018).

Kocaeli Kent Konseyi'nin mali kontrolünü elinde bulunduran bu kuruluş (UCLG-MEVA, 2015; UCLG-MEVA, 2017), Kocaeli Kent Konseyinde idari işler sorumlusu olarak görev yapmakta olan bir yetkili ile yapılan mülakat sonucu elde edilen bilgilere göre, konseye fayda sağladığı kadar mali anlamda zarar da vermektedir. Sağladığı yarar; kuruma belediye tarafından ödenen paranın kontrolsüz bir biçimde harcanmasını engellemesidir. Zarar verdiği konu ise konseyin kendi kasası olmadığı için özellikle yoksul kesime yardım konusunda kısıtlanmasıdır. Konseyin harcayacağı her kuruş kontrol altındadır ve bu harcamalar için UCLG Mewa şirketi konseyin projelerini ince eleyip sık dokumaktadır. Bu zamana kadar yoksullar için herhangi bir girişimde bulunmayan konsey, bu tarihten sonra bu konu için çaba göstermeye çalışsa dahi maddi olarak bahsi geçen kuruluştan parasını bu proje için almayı onaylatmasının zor olduğu ifade edilmektedir.

Ayrıca Konseyin hem maddi olarak hem de yönetim olarak kendini belediyeden ayıramaması, kendi başına kararlar alıp bunları uygulamaya dökmek anlamında kendisini zorlayan bir başka etmendir. Kent Konseyinde karara bağlanılarak Belediye Meclisi'ne görüşülmesi için gönderilen kararlar genel olarak belediyenin ilkelerine ve politikalarına ters düşmemeye özen gösterilen konulardır. O yüzden ki yoksullukla mücadele, bölge halkının kalkındırılması gibi kavramlar ve politikaların öncelikle belediye tarafından karara bağlanarak bir yol haritasının çizilmesi gerekir. Yoksa tek başına Kent Konseyi tarafından böyle bir konuda bir icraat beklemek yersiz olacaktır.

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Kent Konseyleri ile birlikte bölgenin ve bölge halkının kalkındırılması için kurulan bir diğer oluşum, Bölge Kalkınma Ajansları'dır. 2006'da bu kurumlarla ilgili kanunun onaylanmasıyla birlikte harekete geçilmiş, 2009 yılında TR42 nolu bölge olarak bilinen Kocaeli, Yalova, Düzce, Bolu, Sakarya illerini kapsayan ve bu illerde faaliyet gösteren 'Doğu Marmara Kalkınma Ajansı' kurulmuştur. Yapı olarak kar amacı gütmeyen kuruluş statüsündeki bu kurum, bölgedeki illerde faaliyet gösteren özel işletmelere, yerel yönetimlere veya bölge halkına maddi ve teknik bilgi desteği sağlamaktadır. Ajansın misyonu; “Doğu Marmara'da sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilmek amacı ile sosyal ve iktisadi kaynakların en fazla katkı sağlayacak şekilde değerlendirileceği stratejileri belirlemek ve tüm paydaşlarla koordinasyonu ve çalışanlarının katılımını sağlayarak, bu stratejileri uygulamak için hazırlanan plan ve programlar çerçevesinde nitelikli ve yönlendirici faaliyetlerde bulunmak.” olarak belirlenmiştir (DMKA, 2009).

Ajansın Yönetim Kurulu'nda; sırasıyla kapsam dâhilindeki illerin valileri görev yapmaktadır. Görev süreleri kurumun yönetmeliğine göre belirlenmektedir. 2019 yılını da kapsayan dönem için bu görev Düzce Valisi Sayın Zülkif Dağlı'ya verilmiştir. Ayrıca Kocaeli, Sakarya, Yalova ve Bolu Valisi, Kocaeli ve Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanları, Düzce, Bolu ve Yalova Belediye Başkanları, Düzce, Bolu ve Yalova İl Genel Meclisi Başkanları, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova Ticaret ve Sanayi Odası Başkanları, diğer yönetim kurulu üyeleridir (DMKA, 2018f).

Yönetim Kurulu üyelerinden de anlaşılacağı gibi yerel anlamda söz sahibi olan kurum liderleri bu ajansta da söz sahibidir. Bunun en büyük faydasını icraat aşamasında gören Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, kurulduğundan itibaren geçen sürede birçok projeye finansman ve inovasyon desteği sağlamıştır. Ajansın mali açıdan destek olduğu proje ve program başlıkları (DMKA 2014g, 2015f, 2016d, 2016e, 2017 ve 2018b);

- Gündümlü projeler,
- Teknik destek programları,
- Sosyal kalkınma küçük ölçekli altyapı destek projeleri,
- Temiz üretim projeleri,
- Doğrudan faaliyet programları,
- Kültür ve turizm küçük ölçekli altyapı destek programları,
- Makine imalat sektörünün geliştirilmesi destek programları,
- İşletmeler için mentorluk destek projeleri,
- İmalat sanayiine yönelik mesleki eğitimin geliştirilmesi destek programları,
- Üretim altyapılarının geliştirilmesi küçük ölçekli altyapı destek programları,
- Bilişim sektöründe kapasite geliştirme programları,
- Turizm destek programları olarak sıralanabilir.

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından, 2014 yılından itibaren Kocaeli ilinde hayata geçirilen projeler ve sağlanan destek miktarları aşağıdaki gibidir (DMKA, 2014a-f; 2015a-e; 2016a-c, 2018b-e):

- Teknik Destek Programlarına; 43'ü kamu kurum ve kuruluşlarına olmak üzere toplamda 54 adet projenin her biri için 15.000 TL ile 20.000 TL arası,
- Temiz Üretim Projelerine; tamamı özel sektöre yönelik toplamda 15 adet projenin her biri için 30.000 TL ile 400.000 TL arası,
- Doğrudan Faaliyet Programlarına; 6 tanesi kamu kurum ve kuruluşlarına olmak üzere toplamda 11 adet projenin her biri için 25.000 TL ile 90.000 TL arası,
- Kültür ve Turizm Küçük Ölçekli Altyapı Destek Programlarına; tamamı özel sektöre yönelik toplamda 2 adet projenin her biri için 75.000 TL ile 700.000 TL arası,
- İmalat Sanayiine Yönelik Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Destek Programlarına; tamamı devlete ait teknik ve meslek liselere yönelik 13 adet projenin her biri için 75.000 TL ile 600.000 TL arası,

- Makine İmalat Sektörünün Geliştirilmesi Destek Programlarına; tamamı özel sektöre yönelik toplamda 26 adet projenin her biri için 30.000 TL ile 500.000 TL arası,
- İşletmeler İçin Mentorluk Destek Projelerine; tamamı özel sektöre yönelik 3 adet projenin her biri için 15.000 TL,
- Üretim Altyapılarının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Destek Programlarına; 8'i resmi kurum ve kuruluşlara yönelik toplamda 11 adet projenin her biri için 75.000 TL,
- Bilişim Sektöründe Kapasite Geliştirme Programlarına; tamamı özel sektöre yönelik 3 adet projenin her biri için 200.000 TL,
- Turizm Destek Programlarına; tamamı özel sektöre yönelik toplamda 3 adet projenin her biri için 30.000 TL ile 400.000 TL arası mali destek sağlamıştır.

Ajansın özellikle mali destek sağladığı projeler dikkate alındığında fazlasıyla aktif bir konumda bulunduğu ortadadır. Ancak yapılan bu yatırım ve mali yardımlar özel sektördeki sermaye sahiplerinin güçlenmesinin önünü fazlasıyla açmıştır. İlde yapılan yardımlar incelediğinde Kocaeli bir sanayi kenti olduğundan makine ve diğer özel sektör yardımlarının çokluğu göze çarpmaktadır. Kurum politikası olarak makine ve bu türden yardımlardan Kocaeli yaralandığında, turizm destek ve diğer yardımlardan da bölgedeki diğer iller yararlanmaktadır. Böylelikle de yardımların tek yöne kayması engellenmektedir. Bölgeden yapılan ihracatın gelişmesi için firmalara yapılan mali ve teknik destekler, geriye dönüt süresi olan 5 yıl sonra incelendiğinde; ihracatın artmasından çok firmaların üretimlerini artırarak bölge çapında güçlendiği görülmektedir. Bu periyotta ildeki işsizlik oranlarının da arttığı düşünülürse, yeni ve daha teknolojik makineleri işleyiş bandının içine dâhil eden birçok işletme artık işlerini daha az işgücü sayesinde yapacağı için eleman çıkartma yoluna gitmektedir denilebilir. Bu yüzdendir ki bölge halkı değil sermaye sahipleri güçlenmekte ve kalkınmaktadır.

Bir diğer dikkat çeken nokta ise KOBİ'lerin bu yardımlardan çok fazla destek alamamasıdır. Kurum yetkilisi ile yapılan mülakat ile elde edilen bilgilere göre, KOBİ'ler, proje yazıp ajansa sunsalar dahi gerekli şartları sağlayamadıklarından dolayı projelerinin kabul edilme olasılıkları çok düşüktür. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı bu konuyla daha yakından ilgilenmek için 2009 yılında bölge insanına verdiği hizmetin kalitesinin artması için Kalkınma Ajansı Sürekli Eğitim Merkezi (KASEM)'i kurmuş daha sonrasında bu merkez Doğa Marmara Kalkınma Ajansı Sürekli Eğitim Merkezi (MARKASEM) olarak revize edilmiştir. Bu merkez aracılığıyla, bölge halkının daha rahat proje yazması, mali ve teknik yardımlardan daha kolay yararlanabilmesi ve bölgesel kalkınmada bilgi ve farkındalığı artırmak amaçlanmıştır. Ancak bugün gelinen tabloya bakıldığında bir türlü bu konuda istenilen seviyeye gelmediği belirtilmektedir. MARKASEM'in organize ettiği eğitim programlarını başarıyla bitiren birey sayısı yüksek olsa da bu bireylerin istenen seviyeye çekilme isteği karşılık bulmamıştır. Bunda elbette ki şehrin elinde bulundurduğu insan profili de önemli bir etmendir. Ancak bölge halkının önünün ne kadar açıldığı tartışmalı bir konudur.

5- SONUÇ VE ÖNERİLER

Yoksulluk, bir bireyin ya da ailenin içinde bulunduğu durum olarak nitelendirilse de durum bundan çok ötededir. Nasıl ki bir insanın vücudunda bulunan bir organ işlevini hastalıktan dolayı yerine getiremediğinde, bu durumdan diğer organları da etkileniyorsa, yoksulluk da bir toplumun sırtına binmiş bir yük, ayağına takılmaya hazır bir taş gibidir. Toplumun bir kesimi bu sebepten ötürü zor durumda ise, bu sorun hem devletin hem de

toplumdaki vatandaşların karşısına başka bir sorun olarak çıkacaktır. İşte bu yüzden ki işsizlik, gelirin adaletsiz dağılımı ve toplumdaki farklılıklar gibi topluma mal olmuş meseleler, hem merkezi hükümet hem de yerel yönetimler ve bu yönetimlerin paydaşları tarafından çözüme kavuşturulması gereken sorunlardır. Sadece yerel yönetimler ya da sadece merkezi hükümetin bu sorunlara tek başına çözüm geliştirmesi mümkün değildir. Bu açıdan, devletin yerinden yönetimleşme anlayışı çerçevesinde bir yol izlemesi ve gelişme göstermesi, bu sorunun ortadan kaldırılabilmesi için önemli olacaktır. Çünkü yoksulluğun tespiti ve çözüm yollarının bulunması için yerel yönetimlerin devreye girmesi, hem bu süreçleri hızlandırmanın hem de kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasının en birincil yöntemidir.

Türkiye’de son 15 yıldır bu sorunların çözümüne yönelik politikalar ve bu politikalar doğrultusunda oluşturulan kurumlar, bu düşünceden çok uzaktadır. Yerel Gündem 21 ve Avrupa Birliği’ne üye olma çabaları sonucunda ‘yönetişim’ temelinde oluşturulan kurumların, yoksul kesimi bu sorundan kurtarmak yerine, yerel düzeyde gücü ve sermayeyi elinde bulunduran kişileri daha da güçlendirecek çalışmalara imza attığı görülmektedir. Uygulanış amacı olarak devletten ayrı bir şekilde karar verme mekanizmalarını etkilemesi ve onlara destek olması gereken kurumlar, devlet yapılanmasından kendilerini kurtaramayarak onların güdümünde işler hale gelmiştir. Bu kurumların tamamen yerel karar organlarının elinde oluşu, bu kurumların işleyişlerinin daima kontrol altında tutulmasına yol açmaktadır. Bu yüzden ki özellikle Kent Konseyleri ve Kalkınma Ajanslarının faaliyet ve destekleri genellikle şehir ve bölge yönetiminde baskı oluşturabilecek güç odaklarına doğru kaymaktadır. Yoksullukla mücadele bir yana dursun, ilde artan işsizlik oranlarından da anlaşılabilceği gibi toplumdaki bireyler arasındaki uçurum her geçen yıl git gide açılmaktadır.

Bu noktada, görev kısmen de olsa merkezi hükümete düşmektedir. İl ve bölgedeki karar organlarının ve baskın grupların bir an önce bu kurumların üzerindeki etkilerinin kaldırılması için bir çalışma başlatılmalıdır. Örneğin; kent konseylerinin bütçeleri belediyelerden ayrılarak merkezi bütçeye bağlanmalı ve bu alanda bir etkilenme ihtimali bırakılmamalı, “çözüm bulucu kararlar alındığı zaman belediyeden bir tepki gelebilir mi” şeklinde bir endişe ortamının oluşması engellenmelidir. Ayrıca bu kurumların sırtına yüklenen ‘sosyal sorumluluk’ faaliyetlerini yerine getirme görevleri, dernekler, sivil toplum kuruluşları gibi bu alanda gönüllü olarak görev yapan kuruluşlara bırakılarak, yönetim merkezli kalkınma amacı uğruna kurulan kurumların asli görevlerini yapmaları için gereken fırsat verilmelidir. Kocaeli ilinde 2017 yılında 48.164 olan yeşil kartlı yani yardıma muhtaç ve yoksul olan birey olduğu gerçeği üzerinde toplanılarak, bu sayının artmaması için çözümlerin günü veya ayı kurtarıcı değil, kalıcı olması sağlanmalıdır.

Kalkınma Ajanslarının toplantı ve işlerine gerekli illerin valilerinin veya belediye başkanlarının katılımlarının gerçekleşmediği yayımlanan toplantı tutanaklarında genelde vekillerinin imzalarının bulunmasından anlaşılmaktadır. Ayrıca katılım oranlarının düşüklüğü sebebiyle Kalkınma Kurullarının 2016 yılında yayınlanan 5449 sayılı genelge ile kaldırılması bu durumun yasal dayanağıdır. Yönetim kurullarının, valiler ve belediye başkanları gibi devlet kademesinde işleri yoğun olan, görevlerinin yüklediği yük yüzünden ajansa pek zaman ayıramayan kişiler yerine, aktif şekilde görev yapacak, bölgesi uğruna bir şeylerden feragat edebilecek kişilerden oluşması, sorunları çözecektir. Vali ve belediye başkanı gibi isimlerden aktif görev yapma konusundan ziyade destek verme konusunda yararlanılması, hem kurum için hem de bölgenin daha sağlıklı gelişimi için yararlı olacaktır.

Yapılan mali ve teknik desteklerin gittiği şirketler veya kurumların dikkatle seçilmesi de önemlidir. Söz konusu desteklerin, ihtiyacı olan kesime yönlendirilmesi, bu kesimden bir proje veya ona yönelik bir teklif gelemediği takdirde, bir takım eğitim programları

düzenlenmesi ve bu kesimin sürece aktif şekilde dâhil olmasının önünün açılması, daha adil ve sağlıklı sonuçlar doğuracaktır. Böylelikle kalkındırılması gereken kesim kalkındırılarak amaca ulaşılmış olacaktır. Yerel aktörlerin birbiriyle iletişimleri ise üzerinde durulması gereken başka bir noktadır. Çünkü unutulmamalıdır ki bu aktörler arasındaki bilgi paylaşımı ve projeler için birlikte uyum içerisinde hareket etme isteği, yoksulluğun çözümü için çok önemli bir anahtardır.

KAYNAKÇA

- Arpacıoğlu, Ö. ve Yıldırım, M. (2011). Dünyada ve Türkiye’de yoksulluğun analizi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 60-76.
- Bilen, M., Şan, M. K. Aydın, M. K. (2005). Yoksulluk sorunu üzerine. *Bilgi*, 10(1), 1-26.
- Can, Y. (2017). Yoksulluk, yerel yönetimler ve küresel eşitsizlikler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Güz, 16(63), 1111-1126.
- Chambers, R. (2006). What is poverty? who asks who answers?. *Poverty in Focus*, UNDP, December, 3-4.
- ÇSGB (2014). *Türkiye İş Kurumu 2014 İstatistik Yıllığı*. Ankara: ÇSGB.
- ÇSGB (2015). *Türkiye İş Kurumu 2015 İstatistik Yıllığı*. Ankara: ÇSGB.
- ÇSGB (2016). *Türkiye İş Kurumu 2016 İstatistik Yıllığı*. Ankara: ÇSGB.
- ÇSGB (2017). *Türkiye İş Kurumu 2017 İstatistik Yıllığı*. Ankara: ÇSGB.
- DMKA (2009). *Doğu Marmara Kalkınma Ajansı Ön Bölgesel Gelişme Planı (2009-2010)*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2018f). Yönetim Kurulumuz, <http://www.marka.org.tr/sayfa/76/155/yonetim-kurulu>, (Erişim Tarihi: 21.12.2018).
- DMKA (2014g). *Teknik Destek Programı Destek Almaya Hak Kazanan Faaliyet Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2014a). *Proje Teklif Çağrısı Bilişim Sektöründe Kapasite Geliştirme Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2014b). *Proje Teklif Çağrısı Makine İmalat Sektörünün Geliştirilmesi Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2014c). *Proje Teklif Çağrısı İşletmeler İçin Mentorluk Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2014d). *Proje Teklif Çağrısı Temiz Üretim Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2014e). *Proje Teklif Çağrısı İşletmeler Teknoloji Transferine Dayalı Ticarileşme Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2014f). *Proje Teklif Çağrısı Turizm Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2015a). *Proje Teklif Çağrısı Doğrudan Faaliyet Desteği Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2015f). *Teknik Destek Programı Destek Almaya Hak Kazanan Faaliyet Listesi*. Kocaeli: DMKA.

- DMKA (2015b). *Proje Teklif Çağrısı Kültür ve Turizm Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2015c). *Proje Teklif Çağrısı İşletmeler Makine İmalat Sektörünün Geliştirilmesi Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2015d). *Proje Teklif Çağrısı Temiz Üretim Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2015e). *Proje Teklif Çağrısı Turizm Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2016e). *Proje Teklif Çağrısı Doğrudan Faaliyet Desteği Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2016d). *Teknik Destek Programı Destek Almaya Hak Kazanan Faaliyet Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2016c). *Proje Teklif Çağrısı Kültür ve Turizm Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2016a). *Proje Teklif Çağrısı Makine İmalat Sektörünün Geliştirilmesi Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2016b). *Proje Teklif Çağrısı Üretim Altyapılarının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2017). *Teknik Destek Programı Destek Almaya Hak Kazanan Faaliyet Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2018a). *Teknik Destek Programı Destek Almaya Hak Kazanan Faaliyet Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2018b). *Proje Teklif Çağrısı İmalat Sanayiine Yönelik Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA..
- DMKA (2018c). *Proje Teklif Çağrısı Turizm Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2018d). *Proje Teklif Çağrısı Ulaşım Araç ve Sistemleri Değer Zincirlerinin Güçlendirilmesi Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- DMKA (2018e). *Proje Teklif Çağrısı Üretim Altyapılarının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı Başarılı Proje Listesi*. Kocaeli: DMKA.
- GÜLER, B. A. (2005). *Devlette reform yazıları, Dünya’da ve Türkiye’de ekonomik liberalizasyondan siyasi-idari liberalizasyona*. Ankara: Paragraf Yayınevi.
- GÜLER, B. A. (2003). Yönetişim: tüm iktidar sermayeye. *Praksis*, 9, 93-116.
- GÜZELSARI, S. (2003). Neo-liberal politikalar ve yönetim modeli. *Amme İdare Dergisi*, 36, (2), 17-34.
- KKK (2009). *Kocaeli Sürdürülebilir Eylem Planı*. Kocaeli: Kocaeli Kent Konseyi.
- KKK (2018a). *Kocaeli Kent Konseyi 2010-2017 Dönemi Çalışma Raporu*, Kocaeli: Kocaeli Kent Konseyi.
- KKK (2018b). *Kocaeli Kent Konseyi Yönetmelik ve Yönergeler*, Kocaeli Kent Konseyi Yayınları. Kocaeli: Ges Ajans,
- KTO (2018). *Rakamlarla Kocaeli 2018*, Kocaeli: KTO Yayınları. Yayın No:2018/1.

- Luke, T. (1995). Sustainable development as a power/knowledge system: the problem of governmentality. In: *Greening Environmental Policy: The Politics of a Sustainable Future*. Fischer, F., Black, M., Chapman, P. (Eds.). ss. 21-32 London.
- Memiş, H. (2014). Küreselleşme ve yoksulluk ilişkisi, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5 (1), 144-161.
- Myerson, G., Rydın, Y. (1994). Environment and planning: a tale of the mundane and the sublime, *Environment and Planning*, (12), 437-452.
- Önder, H. ve Şenses, F. (2010). Türkiye’de yoksulluk ve yoksulluk düşüncesi, <https://tekniksosyoloji.wordpress.com/2010/04/26/turkiyede-yoksulluk-ve-yoksulluk-dusuncesi/>, (Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- Resmi Gazete (2006). *Kent Konseyi Yönetmeliği*, (Sayı:26313).
- Rosenström, U ve Kyllöen, S. (2007). Impacts of a participatory approach to developing national level sustainable development indicators in Finland, *Journal of Environmental Management*, 84, 282-296.
- Şenses, F. (2014). Gelir dağılımı ve yoksulluk: temel eğilimler, nedenler ve politikalar. İçinde: *Kalkınmada Yeni Yaklaşımlar*. (Ed.) Ahmet F. Aysan ve Devrim Dumludağ, ss. 93-121. Ankara: İmge Kitabevi.
- Şenses, F. (2001). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Taş, H. Y. ve Özcan, S. (2012). Türkiye’de ve Dünya’da yoksulluk üzerine bir araştırma, *International Conference On Eurasian Economies*, 11-13 Ekim 2012, Kazakistan, 423-430.
- Tekeli, İ. (2002). Yoksulluğu düşünme biçimimiz samimiyet sınavını geçebilir mi?, *Yoksulluk, Kent Yoksulluğu ve Planlama, Dünya Şehircilik Günü 26. Kolokyumu*, Ankara: TMMOB..
- Townsend, P. (2006). What is poverty? An historical perspective. *Poverty in Focus*, UNDP, December, 5-6.
- TÜİK (2018). TÜİK Haber Bülteni 2018 Yoksulluk Çalışması Sonuçları. <http://www.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri/>, (Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- UCLG-MEWA (2018). Hakkımızda. <http://uclg-mewa.org/uclg-mewa-hakk%C4%B1nda/> (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2018).
- UCLG-MEWA (2015). *Kent Konseyleri*, İstanbul: Aryan Basım.
- UCLG-MEWA (2017). UCLG-Mewa yerel yönetim söyleşilerinde sürdürülebilir kalkınma hedefi teması, *Newsletter Dergisi*, Haziran-Temmuz, (16).
- UN (1992). *United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 AGENDA 21*, United Nations Division for Sustainable Development.
- WCED (1987), *Our Common Future*, Oxford: Oxford University Press.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/02/20060208-1.htm>, (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

Mülakat Yapılan Kişiler

Nevin Öz, Kocaeli Kent Konseyi İdari İşler Sorumlusu.